

A táj otthonos használata

Beszélgetés ef. Zámbó Istvánnal

ef. Zámbó István 1950. január 3-án született Salgótarjában. Autodidakta képzőművész, más műfajokban is kísérletező alkotó (szobrászat, grafika, zene, performance, film, multimédia). Magyarország egyik leghíresebb művészeti társaságának, a Vajda Lajos Stúdióinak, és a hazai alternatív rock zene kultikus zenekarának, az A. E. Bizottság Együttesnek is alapítója. ef. Zámbó Istvánnal művészetről, városokról, helyekről beszélgettünk.

– Salgótarjában születél, de úgy tudom, csak nagyon rövid ideig éltél a családdal Nógrádban. Hogyan emlékszel a városra? Van valamilyen kötődés?

– Édesapám révén származom a térségből, Etesről, a nagyszüleimnek ott volt pékségük. Ezért születtem én Salgótarjában. De valójában nem ismerem a várost, nagyon kevés időt töltöttem itt, semmiféle kora gyerekkori emlékem nincs. A szüleim Etesről nagyon korán Petőfibányára költöztek, onnan már vannak emlékeim, van például egy földrengés-élményem négy- vagy öt éves koromból. Utána Hatvanba keveredtünk, ott már óvodás voltam, emlékszem a Zagyva-parti kalandozásokra. Aztán pedig Szentendre. A Salgótarjával kapcsolatos emlékeim mind felnőttkoromban keletkeztek. Rendszeresen részt vettem a tarjáni biennálékon, valamelyik alkalommal díjat is kaptam – ez országos hírű, sőt talán nemzetközi hírű rendezvény volt. Aztán volt egyéni kiállításom is. Van egy nagyon jó barátom, Buczkó György, aki szintén a környékről származik, ő a síkúveggyárban dolgozott, vele láttam a várost, és megismertem a gyárat is. Illetve dr. Hann Ferenc művészettörténész barátom, aki pár éve meghalt, szintén salgótarjáni volt, vele beszélgettem többször, szentendrei kocsmákban, az emlékeiről, amik Salgótarjánhoz fűzték. Legutóbb pedig akkor jártam ott, amikor megnyílt a Városi Galéria csoportos kiállítása, ott nekem is van két munkám. Ilyen értelemben most is kötődöm a vidékhez. És ilyen szinten ismerem a várost.

– *Mennyire tudtad, tudod figyelemmel kísérni a régió művészeti életét?*

– Ismerek egy-két embert Salgótarjánban, Gedeon Hajnalkáék tizenvalahány éve csináltak nekem egy kiállítást az egyik gimnáziumban, ott találkoztam többekkel, fiatalokkal is. A diákok a számaink felhasználásával csináltak egy kis performanszt, nagyon megható volt, nagyon készültek, és velük tartom máig a kapcsolatot. Illetve ismerem a tarjáni fiatal művészek új alkotói csoportosulását, a START-ot, segítséget kértek tőlem egy szentendrei kiállítás szervezéséhez, ezen dolgozunk. Mátraderescskén pedig volt egy művésztelep idén nyáron, amelyet hagyományteremtés céljával csináltunk. Nem elsősorban én szerveztem: ennek az a sztorija, hogy ahogy öregedünk, egyre több osztálytalálkozó van, és Sziráki Péter osztálytársam (aki valamilyen szinten szintén kötődik ehhez a térséghez) megkeresett a gondolattal, hogy szeretne egy céget létrehozni, amely a fiatal művészeket segítené, egy karitatív jellegű vállalkozást. Ez létrejött, és az is lett a neve, hogy Caritart. Amiben tudok, segítek, tehát ilyen értelemben együtt csináljuk, de Péter a főszervező. Vásárolt egy ingatlant, létrejött egy alkotóház, ez adott otthont az első mátraderecskei művésztelepnek. Nagyon jól sikerült, tizennégy résztvevővel zajlott, tíz napon keresztül. A honlapon (www.caritart.hu) az egyesület meghirdeti a lehetőséget, tehát tulajdonképpen lehet jelentkezni, de a jelentkezők közül választanak, vagyis valójában meghívásos alapon működik. Nagyon szép környezetben van, messze a várostól. Mindenhol, például Egerből, Szegedről, Szentendréről is voltak résztvevők. Minden alkotó egy művet ott hagyott a művésztelepnek, tehát ilyen módon egy saját gyűjtemény is fejlődik, ami, gondolom, idővel ott, Mátraderescskén ki lesz állítva. Biztatóak a jelek, remélhetőleg ebből hagyomány lesz.

– *Változtak a fiatal művészek kitörési lehetőségei a '70-'80-as évekhez képest?*

– Változtak. Sokkal nagyobb a választék, ha egy fiatal nyáron el akar menni egy művésztelepre, választhat. Sokkal több nyári alkotótábor működik, mint az én fiatalkoromban, akkor nem nagyon volt ilyen – pont ezért csináltunk például szabadiskolát is Szentendrén. Emiatt ma már olyan nagy különbség nincs a vidék és a főváros között sem. Vidéken általában művésztelepek vannak, és egy-egy művésztelep köré szerveződik egy művészeti központ. Miskolcon például működött egy grafikai műhely, ahol olyan eszközök voltak, amelyek miatt eleve érdemes volt oda elmenni. Salgótarjánban pedig a rajzbiennálé egyedülálló dolog, és nagy hagyományra tekint vissza. Az ilyen rendezvények, kezdeményezések nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy egy vidéki város is központ legyen. A főváros viszont főváros, nagyobb a kínálat, több ember van, könnyebb propagandát kifejteni egy-egy esemény kapcsán. De alapvetően nincsenek nagy különbségek.

– *Téged mennyiben határoz meg a tér, a táj, amiben alkotsz (tehát*

Szentendre)?

– Nagyban meghatároz, az ember életminőségét befolyásolja, hogy hol él. Én szerencsés vagyok, mert nekem ezért a helyért semmit nem kellett csinálnom, a szüleimtől örököltem, én csak tovább fejlesztettem. A hely befolyásol, mert jó itt lenni, tehát eleve a közérzetem jó, nagyon sokat számít a környezet. Ezen a helyen feltöltődöm, itt szoktam festeni, látom a tájat, a várost, már megszoktam, de azért mindennap rácsodálkozom. Volt, hogy megfordult a fejemben, hogy máshol is lehetne élni, de hogy tartósan elmenni Szentendréről, arra sosem gondoltam. Itt nőttem fel, mindenkit ismerek, itt van az összes barátom. Az európai zenei turnéknak köszönhetően megismertem egy-két nagyvárosát a világnak, és volt viszonyítási alapom, rájöttem, hogy milyen jó kis hely ez a Szentendre, minden jó és rossz tulajdonságával együtt, azért mégiscsak jó. Közel van Budapesthez, ez óriási előny, ugyanakkor egy kisváros, amely télen faluvá vedlik, nyáron meg beindul a turizmus, pezseg. De ez se kellemetlen, pedig ilyenkor kirakatszerűen működik, a turisták városa valóban. Mi a Dunán nőttünk fel, úgyhogy én vízi életet is élek, ki szoktam menni sátorozni szembe, a szigetre, nyaranta eltöltök ott egy-két hetet. Úgyhogy ha üdülni megyek, akkor is helyben kapcsolódom ki. De hát szép helyek szinte mindenütt vannak, Salgótarján környékén különösen. Ahogy mentem erre a művésztelepre, csodálatos tájakon utaztam át.

– *Több művészeti ágba kiruccanásokat tettél, teszel. Hogyan viszonyul nálad egymáshoz a képzőművészet és a zene?*

– Ez egy univerzum valójában, de maga az alkotás két szálon „fut”. A zene és a képzőművészet egész más életformát jelent, viszont én igénylem mindkettőt. Szeretek zenélni, koncertezni, de amikor ebben kifáradok, akkor félretehetem, és akkor inkább a festéssel foglalkozom. Le szoktam rajzolni, ha valami ötletem van, és akkor előbb-utóbb megvalósítom. Amikor festek, mindig zenét hallgatok, tehát ez így összefügg bennem. Ha festek, van, amikor napokig egyedül vagyok. Amikor zenélünk, akkor viszont hirtelen sok emberrel találkozunk.

– *Milyen ötleteket szeretnél még megvalósítani? Tervek?*

– Tervek vannak, idő már nincs, muszáj szelektálni. Régebben nem volt időprobléma, most van. Mindig több képen dolgozom, 4-5 készül egyszerre. A zenekarommal szoktunk turnézni, most csináltunk egy lemezt. Ami nagyobb munka, és amin már 8-10 éve dolgozom, fejből legalábbis, egy életműkönyv létrehozása. Az utóbbi 4-5 évben ennek a fotóanyagát szerveztem: mára sikerült 7-800 nyomdai minőségű fotót készíteni azokról a művekről is, amik elkerültek tőlem. Ha ez a könyv összeáll, lesz egy bemutató, és ehhez egy kiállítás is, a munkákból egy válogatást be fogok mutatni – ez egy konkrét terv, amit szeretnék megcsinálni.

(m.a., n.cs.)